

Keskeiset sopimusehdot

Letter of Offer and Acceptance (LOA)

Foreign Military Sales (FMS) on Yhdysvaltojen hallinnon ohjelma puolustustarvikkeiden ja palvelujen myymiseksi Yhdysvaltojen kumppaneille ja kansainvälisille organisaatioille. FMS-toiminta rahoitetaan ulkomaisilta ostajilta perittävällä hallinnointimaksulla, eikä se saa aiheuttaa kuluja Yhdysvaltojen veronmaksajille. FMS-ohjelmaa hallinnoi Yhdysvaltojen puolustusministeriön puolesta Defense Security Cooperation Agency –niminen virasto.

FMS –menettelyssä Yhdysvaltojen hallinto ostaa puolustustarvikkeet ja palvelut asiakkaan puolesta Yhdysvaltojen puolustusministeriön hankintasäännösten mukaisesti. FMS-menettelyssä maat voivat ostaa puolustustarvikkeita ja palveluja omilla varoillaan tai Yhdysvaltojen rahoittamilla avustushjelmilla. FMS-menettely perustuu Yhdysvaltojen vienti-valvontalainsäädäntöön.

FMS-menettelyssä Yhdysvaltojen hallinnon ja ostavan maan välillä solmittava hankintasopimus on nimeltään Letter of Offer And Acceptance (LOA). LOA on Yhdysvaltojen lainsäädännön alainen yksityisoikeudellinen sopimus ja sen ehdot on määritelty Yhdysvaltojen lainsäädännössä.

FMS-vakioehtoja ja käytäntöjä ovat mm. seuraavat:

Yhdysvaltojen hallinto ostaa tuotteet ja palvelut teollisuudelta samoilla sopimusehdoilla FMS-asiakkaille ja itselleen.

Vaikka Yhdysvaltojen hallinto ei nimenomaisesti sitoudu LOA:ssa hintoihin ja aikatauluihin, pyrkii se kuitenkin pysymään LOA:ssa ilmoitetuissa arvioituissa hinnoissa ja toimitusajoissa. Viivästymisistä ei ole sanktioita ja ostaja sitoutuu maksamaan toteutuneen hinnan, vaikka LOA:ssa mainittu arviohinta ylittyisi. Käytännössä hinnan ylittymiset ovat hyvin harvinaisia. Yli kolmenkymmen vuoden aikana Suomi on joutunut maksamaan arviohinnan ylittävän summan vain yhden kerran. Toisaalta samalla aikavälillä arviohinnan alittumisia on ollut useita, mikä on johtanut FMS-menettelyn ehtojen mukaisiin hinnanpalautuksiin Suomeen. Toimitusten viivästymiset puolestaan ovat verraten yleisiä.

Ostaja voi halutessaan perua kaupan, jolloin ostaja vastaa siihen mennessä syntyneistä kustannuksista. Yhdysvaltojen hallinto voi perua kaupan, jos kansallinen etu sitä vaatii. Suomella ei ole kokemusta kaupan purkamisesta kumppaankaan suuntaan.

FMS-menettelyssä kauppahintaa koskevat maksut ovat vakuudettomia ennakkomaksuja. FMS-kaupassa ei vaadita ennakko- tai etappimaksujen vakuuksia, koska hankintasopimuksen osapuolena on Yhdysvaltojen hallinto.

FMS-kaupan vakioehdot eivät myöskään mahdollista ennakon koroa koskevaa vaatimusta. FMS-kaupan normaaliehto on, että ostaja maksaa koko kauppahinnan LOA:n allekirjoittamisen jälkeen ennakkona.

Nyt solmittavaksi esitettävien kolmen LOA-sopimuksen ehdot vastaavat edellä kuvattuja FMS-menettelyn vakioehtoja. Maksujärjestelyiden osalta Suomella on kuitenkin käytössään erillinen sopimus (Special Billing Arrangement, SBA). Tämä mahdollistaa LOA:n allekirjoittamisen yhteydessä maksettavan etumaksun. Tämän jälkeen maksut tehdään kuukausittain ennakkomaksuina. SBA-menettelyssä toimitusten toteumaa ja maksuaikataulua seurataan säännöllisesti. FMS-menettelyssä Suomen Yhdysvaltoihin maksamat varat ovat Suomen Pankin nimissä olevalla tilillä yhdysvaltalaisessa pankissa. Tilille kertyy korkotuloja, jotka tuloutetaan vuosittain momentille 12.27.99 (Puolustusministeriön hallinnonalan muut tulot).

Maksuaikataulua ja maksueriä tarkistetaan sopimuskaudella vastaamaan toimitusten toteumaa.

F-35A -hävittäjäjärjestelmän maksujen hoitaminen tulee perustumaan kolmeen eri sopimukseen. Ensinnäkin, Suomen puolustusministeriön, Suomen Pankin, Yhdysvaltojen puolustusministeriön Defense Security Cooperation Agency (DSCA) ja The Federal Reserve Bank of New York väliseen FMS-menettelyn maksujärjestelyä koskevaan nelikantasopimukseen (Quadripartite Agreement Concerning Foreign Military Sales Financing by the Government of Finland), joka on tullut voimaan 11.1.1993. Toiseksi, puolustusministeriön ja DSCA:n väliseen erillismaksujärjestelyä koskevaan sopimukseen (Special Billing Arrangement, SBA), joka on tullut voimaan 9.9.2013. Kolmanneksi, puolustusministeriön ja Suomen Pankin väliseen palvelusopimukseen, joka on tullut voimaan 17.12.2020. Puolustusministeriön ja yhdysvaltalaisen toimijoiden väliset sopimukset ovat juridiselta luonteeltaan kansainvälisiä hallintosopimuksia. Edellä mainittuja sopimuksia mahdollisesti tarkistetaan hankintapäätöksen seurauksena.

Suomi on käyttänyt FMS-menettelyä yli kolmen vuosikymmenen aikana. Suomi on hankkinut FMS-menettelyä noudattaen mm. Hornet-hävittäjäjärjestelmän aseineen ja sen järjestelmien päivitykset, MLRS-raketinheitinjärjestelmän päivitys ja Pohjanmaa-luokan alusten ilmatorjuntaohjusjärjestelmän.

F-35A -hävittäjistä Yhdysvaltojen hallinnolla on sopimus Lockheed Martinin kanssa hävittäjistä, Pratt & Whitneyyn kanssa moottoreista sekä muun yhdysvaltalaisen teollisuuden kanssa niiden tuotteista.

Mahdolliset ostajan asettamat teollisen yhteistyön velvoitteet hoidetaan yhdysvaltalaisen teollisuuden ja ostajamaan välillä suoraan. F-35A –hankinnassa teollisen yhteistyön sopimus tehdään Suomen puolustusministeriön ja Lockheed Martinin sekä Pratt & Whitneyyn välillä.

Teollisen yhteistyön sopimus

Teollisen yhteistyön sopimus on hankintasopimukseen liitännäinen, mutta kuitenkin erillinen sopimus. Teollisen yhteistyön sopimuksen sopijapuolena ovat puolustusministeriö sekä hankittavan järjestelmän toimittaja. Yleensä hankinnassa tehdään vain yksi kahden

osapuolen välinen teollisen yhteistyön sopimus, mutta poikkeuksellisesti muutkin järjestelyt ovat mahdollisia.

Sopimus koostuu pääasiakirjasta sekä liitteistä. Liitteitä ovat Suomen puolustustarvikehankintoja koskevat teollisen yhteistyön säännöt sekä listaus teollisen yhteistyön projekteista (ml. projektien työnkuvausasiakirjat).

Sopimuksella vahvistetaan järjestelmän toimittajalle velvoite toteuttaa määritetty prosentuaalinen osuus hankinnan kokonaisarvosta teollisena yhteistyönä. Tämä velvoite on sopimuksen ydinvelvoite: teollisen yhteistyön projektit voivat vaihtua ja osa niistä ei ajan kuluessa pysy relevanttina. Asetettu velvoite on kuitenkin aina täytettävä. Lisätilaus, option lunastaminen, indeksikorotukset sekä sopimusmuutokset huomioidaan velvoitetta lisäävinä tekijöinä. Käytännössä muutokset teollisen yhteistyön projekteissa ovat tavanomaisia ja osa sopimuksen elinkaarta.

Teollisen yhteistyön toimet tulee toteuttaa Suomen puolustustarvikehankintoja koskevien teollisen yhteistyön sääntöjen mukaisesti. Säännöt on vahvistanut työ- ja elinkeinoministeriö.

Lähtökohtaisesti teollisen yhteistyön velvoite tulee täyttää, eli teollisen yhteistyön toimet toteuttaa, samassa ajassa mitä hankintasopimuksen mukaiset toimitukset. Mikäli sovittua aikaa ei noudateta, eikä ole muuta yhdessä sovittu, seurauksena on sopimussakot. Teollisen yhteistyön velvoitteesta vastaava vapautuu sopimuksen mukaisista velvoitteistaan, kun teollisen yhteistyön velvoite on kokonaan täytetty. Muilta osin sopimus lausekkeineen muistuttaa perinteistä kaupallista sopimusta.

Työ- ja elinkeinoministeriö ja sen alainen teollisen yhteistyön toimikunta vastaa teollisen yhteistyön käytännön hallinnoinnista ulkomaisten puolustusvälineiden valmistajien kanssa. Toimikunnan kokousten käytännön valmisteluista ja teollisen yhteistyön hallintoon liittyvistä kysymyksistä vastaa toimikunnan sihteeristö työ- ja elinkeinoministeriössä. Toimikunnan jäsenet edustavat puolustusministeriötä, ulkoasiainministeriötä sekä työ- ja elinkeinoministeriötä.